

นโยบายและบทบาท ของ

สหรัฐอเมริกา

ในเอเชียตะวันออกเฉียง

นภาค ชาติประเศรัฐ

กับ

การเข้าร่วมสงครามโลก

ครั้งที่ 2

I. สภาพของสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

เมื่อสงครามโลกครั้งที่หนึ่งสิ้นสุดลง สหรัฐพยายามกลับไปสู่นโยบายต่างประเทศแบบโดดเดี่ยวอีกครั้งหนึ่ง (Isolationism) ในปี ค.ศ. 1920 เมื่อ ฮาร์ดิง (Warren G. Harding) ได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี สหรัฐก็ได้เริ่มการกลับเข้าสู่สภาวะปกติ (return to normalcy) อย่างเร่งรีบ รัฐบาลสหรัฐเริ่มให้ความสำคัญต่อปัญหาภายในประเทศมากขึ้น โดยละเลยต่อการให้ความสนใจอย่างเพียงพอต่อการเมืองระหว่างประเทศ ดังที่ประธานาธิบดี ฮาร์ดิง ได้กล่าวในคำปราศรัยครั้งหนึ่งในปี 1921 ว่า “ We seek no part in directing the destinies of the world ” เขาเชื่อว่าการได้รับเลือกของเขานั้นเท่ากับเป็นมติของประชาชนสหรัฐอเมริกา ในการที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสันนิบาตชาติ (League of Nations) ดังนั้นนโยบาย Isolationism จึงถูกนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งโดยสภาพความเป็นจริงแล้ว นโยบายดังกล่าวไม่เหมาะสมเท่าใดนักตามสภาพการเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้น ยุคนี้เป็นยุคที่เรียกว่า Era of Illusions โดยที่ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ไม่ยอมรับสภาพที่เป็นจริง และมีความเข้าใจผิดต่อสถานการณ์ในขณะนั้น และสหรัฐก็เป็นประเทศหนึ่งในหลายประเทศเหล่านี้ ประกอบกับการเกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงในสหรัฐ มีผลทำให้ประชาชนหันเหความสนใจมาที่ปัญหาภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม นโยบาย Isolationism นั้น สหรัฐจะยึดถือค่อนข้างจะเคร่งครัดเฉพาะกับมหาอำนาจในยุโรปเท่านั้น แต่ในกรณีของเอเชียตะวันออกแล้ว ดูเหมือนว่าสหรัฐไม่ได้เคร่งครัดจริงจังกับนโยบายนี้เท่าใดนัก ซึ่งการกระทำเช่นนี้มีส่วนเป็นอย่างมากในการที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดและการเผชิญหน้าระหว่างสหรัฐกับญี่ปุ่นตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1930 เป็นต้นไป โดยเฉพาะการที่สหรัฐให้ความสำคัญกับนโยบายการเปิดประตูการค้ากับจีนมากเกินไป ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของญี่ปุ่นในจีนเป็นอย่างมาก

II. ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 คนอเมริกันส่วนใหญ่ยกเว้นพวกปัญญาชนบางกลุ่ม มีความเห็นว่าตะวันออกมีหลายสิ่งที่น่าสนใจเข้าไปผูกพันแสวงหามากกว่ายุโรปซึ่งมักจะลับสนุน่วยอยู่เสมอ ๆ

¹ Irving Bartlett, Edwin Fenton และคณะ, A New History of the United States, (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1969). p. 646

และผู้นำของสหรัฐก็เชื่อว่าการปล่อยให้ญี่ปุ่นขยายอำนาจอยู่ในเอเชียอย่างไม่หยุดยั้งนั้นจะไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อสหรัฐแต่อย่างใด

สหรัฐเริ่มระแวงญี่ปุ่นมากขึ้นเมื่อญี่ปุ่นอ้างสิทธิในการเป็นเจ้าของเกาะต่าง ๆ อันเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในน่านน้ำแปซิฟิก และญี่ปุ่นก็ละเลยต่อคำประท้วงของสหรัฐอย่างไม่ไยดี โดยมีอังกฤษให้การสนับสนุนอยู่²

จากสภาพการณ์ดังกล่าวมีผลทำให้เกิดการแข่งขันกันสร้างกำลังทางเรือกันขนานใหญ่ระหว่างสหรัฐและญี่ปุ่น ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดการปะทะกันทางเรือในน่านน้ำแปซิฟิกเป็นอย่างมาก ดังนั้น เมื่อวุฒิสมาชิก บาราห์ (William E. Barah) เรียกร้องให้มีการประชุมลดอาวุธระหว่างประเทศมหาอำนาจ จึงมีผู้สนับสนุนอย่างกว้างขวาง

การประชุมลดอาวุธที่กรุงวอชิงตัน ในปี 1921 นั้น ได้ก่อให้เกิดสัญญาห้ามหาอำนาจ (Five Power Treaty) ขึ้น โดยที่ประเทศกลางกำลังทางเรือลงโดยคงไว้ในอัตราส่วน สหรัฐ 5 อังกฤษ 5 ญี่ปุ่น 3 ฝรั่งเศส 1.7 และอิตาลี 1.7 แต่อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงนี้ไม่ได้ครอบคลุมถึงการสร้างเรือขนาดใหญ่ เรือดำน้ำ และเรือยามฝั่ง ซึ่งมีผลทำให้เกิดการแข่งขันกันสร้างเรือขนาดเล็กขึ้นมาอีก ดังนั้นในปี 1930 จึงได้มีการประชุมกันอีกที่ลอนดอน โดยที่ประชุมมีจุดประสงค์ที่จะให้ข้อตกลงครอบคลุมการสร้างเรือขนาดเล็กด้วย แต่ในปี 1934 ญี่ปุ่นได้แจ้งให้ชาติมหาอำนาจทั้งหลายทราบว่า ตนไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวได้อีกต่อไป ดังนั้น การแข่งขันกันสร้างแสนยานุภาพทางทะเลจึงเริ่มขึ้นอีก³

ในปี 1931 ญี่ปุ่นเริ่มเปิดฉากการรุกทางตะวันออกไกล โดยอ้างเหตุจากการระเบิดในเขตรถไฟแมนจูเรียสายใต้ใกล้กับนครมุกเดน⁴ เข้ายึดครองมณฑลแมนจูเรีย (Manchuria) ทั้งหมด รัฐบาลจีนได้อุทธรณ์ต่อองค์การสันนิบาติเพื่อขอความช่วยเหลือในกรณีนี้ สติมสัน (Henry L. Stimson)⁵ ได้แจ้งให้ญี่ปุ่นทราบว่าญี่ปุ่นกำลังละเมิดสัญญาเคลลอก - บริอังกด์ (Kellog - Briand)⁶ แต่เมื่อญี่ปุ่นไม่ให้ความสนใจต่อคำประท้วงดังกล่าว นักการทูตจำนวนมากจึงเห็นควรที่จะ

² สมร นิตินันท์ประภาส, **ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1865 - 1945**, เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า 114

³ สมร นิตินันท์ประภาส, **อ้างแล้ว**, หน้า 115

⁴ เขตรถไฟในแมนจูเรียสายใต้ในขณะนั้นอยู่ในความดูแลของญี่ปุ่น

⁵ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

⁶ สนธิสัญญานี้ประณามการใช้สงครามในการเป็นนโยบายแห่งชาติ ชาติต่าง ๆ รวม 65 ชาติร่วมลงนาม

ให้สันนิบาตชาติและสหรัฐคิดว่าบาตรต่อญี่ปุ่นทางเศรษฐกิจ แต่ประธานาธิบดี ฮูเวอร์ (Hoover) ไม่ยอมเพราะเกรงว่าจะเป็นการนำประเทศเข้าสู่สงครามอีกครั้งหนึ่ง⁷

แต่อย่างไรก็ตาม สหรัฐก็ได้พยายามใช้หลักทางศีลธรรม (Moral Suasion) ในการกดดันต่อญี่ปุ่น โดยที่นาย สทิมสัน ได้ส่งสาส์นถึงญี่ปุ่น โดยแจ้งว่าสหรัฐจะไม่รับรองสนธิสัญญาใด ๆ ในตะวันออกไกลที่ลิดรอนสิทธิต่าง ๆ ของจีน นอกจากนี้เขายังได้อ้างเคลลอก - บริอังก์ในการประณามอีกครั้งหนึ่ง คนอเมริกันเองส่วนใหญ่ก็ดูเหมือนว่าจะพอใจกับมาตรการด้านศีลธรรมดังกล่าว⁸

รัฐบาลสหรัฐทำการประท้วงต่อญี่ปุ่นอีกครั้งเมื่อญี่ปุ่นโจมตีเซี่ยงไฮ้ ซึ่งกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของสหรัฐในเขตดังกล่าว สทิมสันได้อุทธรณ์เรื่องนี้ต่อประเทศสมาชิกที่ลงนามในสัญญาแกมมาอำนาจ⁹ และได้ร้องต่อคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์แห่งวุฒิสมาชิกว่า การละเมิดสัญญาดังกล่าวของญี่ปุ่นมีผลทำให้ประเทศอื่น ๆ ที่ร่วมลงนามได้ถือโอกาสไม่ปฏิบัติตามสัญญาด้วย และต่อมาสหรัฐก็สามารถโน้มน้าวให้สันนิบาตชาติเห็นด้วยกับตนในกรณีดังกล่าว ดังนั้นสันนิบาตชาติจึงประกาศไม่รับรองรัฐบาลหุ่นของญี่ปุ่นในแมนจูเรีย¹⁰

บทบาทดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นไม่พอใจต่อสันนิบาตชาติที่ต่อต้านการขยายตัวออกไปของตน ตลอดจนไม่พอใจต่ออำนาจของอังกฤษและสหรัฐในตะวันออกไกล¹¹ จากเหตุการณ์เช่นนี้ทำให้ญี่ปุ่นลาออกจากสันนิบาตชาติในปี 1933

ตลอดทศวรรษที่ 1920 สหรัฐดำเนินนโยบาย Isolationism อย่างเคร่งครัดพอสมควร โดยไม่พยายามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในยุโรปโดยไม่จำเป็น แต่เมื่อประธานาธิบดีรูสเวลท์ (Franklin D. Roosevelt) เข้าดำรงตำแหน่งในปี 1932 เขาเริ่มตระหนักว่า สันนิบาตชาติไม่สามารถที่จะดำเนินไปตามแนวทางที่ประธานาธิบดี วิลสันวางไว้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากมหาประเทศมักจะละเมิดต่อข้อตกลงขององค์การสันนิบาตชาติ

⁷ สมร นิตินันท์ประกาศ, **อ้างแล้ว**, หน้า 116

⁸ Richard N. Current, T. Harry Williams, Frank Freidel, American History : A Survey, (New York : Alfred A. Knopf, 1979), p. 683

⁹ สัญญานี้ชาติตะวันตกต่าง ๆ ซึ่งมีผลประโยชน์ในจีน และวิตกต่อเสถียรภาพทางการเมืองของจีน เนื่องจากการขยายอำนาจของญี่ปุ่น ได้ลงนามร่วมกันในการรับรองอธิปไตยของจีน เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 1922

¹⁰ เมื่อจัดตั้งรัฐบาลหุ่นขึ้นมาแล้ว ได้เปลี่ยนชื่อเป็น แมนจูเก้ว

¹¹ Allan Nevins and Henry Steele Commager, The Pocket History of the United States, (New York : Pocket Books, Inc., 1951), p. 436

ในปี 1935 สหรัฐได้ประกาศตนเป็นกลางโดยการออกรัฐบัญญัติว่าด้วยความเป็นกลาง (Neutrality Act)¹² เมื่ออิตาลีเข้ารุกรานแอฟริกาเหนือ¹³ ในครั้งนี้สันนิบาตชาติก็ได้แสดงความอ่อนแอให้เห็นอีกครั้งโดยที่ไม่สามารถที่จะจัดการได้อย่างจริงจังต่อการกระทำของอิตาลี มาตรการต่าง ๆ ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ดังนั้นแม้ว่าเอธิโอเปียภายใต้การนำของจักรพรรดิไฮเลเซลาสซี จะได้ทำการต่อสู้อย่างกล้าหาญแต่ก็ต้องประสบกับความพ่ายแพ้ในที่สุด

III. การเกิดสงครามในยุโรปกับการเริ่มต้นของมหาสงครามโลกครั้งที่ 2

ยุโรปเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง เมื่อ เบนิตโต มุสโสลินี อดีตนักสังคมนิยมนำระบอบฟาสซิสต์เข้ามาปกครองอิตาลี¹⁴ โดยที่เขา mong ว่ารัฐบาลของเขาเป็น “คลื่นแห่งอนาคต”¹⁵ ในรัสเซียลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังพยายามลงหลักปักฐานอย่างวุ่นวาย และที่สำคัญที่สุดก็คือการขึ้นมาที่มีอำนาจของนาซีเยอรมัน ภายใต้การนำของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ในปี 1933 และจากการปฏิรูปอย่างรวดเร็วและรุนแรงนั้น ได้มีผลทำให้เยอรมันมีความมั่นคงแข็งแกร่งขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ปี 1938 ฮิตเลอร์ได้แถลงนโยบายลบล้างความไม่เป็นธรรมของสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซาย นโยบายนี้มีได้มุ่งที่จะเพียงแต่สะสมอาวุธเพื่อให้เยอรมันเสมอกับฝรั่งเศสและมหาอำนาจอื่น ๆ อีกครั้งหนึ่งเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งที่จะชักจูงชาวเยอรมันทั้งชาติให้เข้ามาอยู่ภายใต้ชายคาการเมืองเดียวกันอีกด้วย¹⁶ ดังนั้น การผนวกดินแดนออสเตรียและบางส่วนของเชคโกสโลวะเกียจึงเป็นสิ่งที่ตามมา โดยมีการคัดค้านจากมหาประเทศอื่น ๆ แต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น สถานการณ์เริ่มรุนแรงมากขึ้นเมื่อฮิตเลอร์เริ่มกดดันที่จะคุกคามต่อไปแลนด์ อังกฤษและฝรั่งเศสไม่สามารถที่จะยอมรับนโยบายดังกล่าวโดยดูชนิภาพได้อีกต่อไป¹⁷ ดังนั้นเมื่อเยอรมันบุกโปแลนด์ในเดือนกันยายน ปี 1939 สงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ระเบิดขึ้น

¹² สหรัฐจะงดขายหรือส่งอาวุธต่อประเทศคู่สงครามเป็นเวลา 6 เดือน

¹³ ขณะนั้นชื่อว่า ประเทศอิตาลี

¹⁴ ระบอบฟาสซิสต์ทดลองการระดมทรัพยากรธรรมชาติในยามสงบตามแบบที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้วในยามสงคราม

¹⁵ สุจิตรา วุฒิสถียร และคณะ, **ประวัติศาสตร์โลก**, แปลจาก ประวัติศาสตร์โลก ของ วิลเลียม เอช. แมคเน็ลล์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า 432

¹⁶ สุจิตรา วุฒิสถียร และคณะ, **อ้างแล้ว**, หน้า 436

¹⁷ สุจิตรา วุฒิสถียร และคณะ, **อ้างแล้ว**, หน้า 436

IV. ปฏิกริยาของสหรัฐอเมริกาต่อการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2

การโจมตีโปแลนด์นั้นก่อให้เกิดการโต้เถียงกันขนานใหญ่ทั้งในรัฐสภาและตามหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ประธานาธิบดีรูสเวลท์ซึ่งไม่ค่อยจะเห็นด้วยกับการรักษาความเป็นกลางมาเป็นเวลานานแล้ว ได้ใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ดังกล่าวดำเนินการในการที่จะยกเลิกกฎหมายความเป็นกลางในที่สุดรัฐสภาก็ได้ผ่อนปรนโดยการออก Cash and carry plan ออกมา การพ่ายแพ้อย่างรวดเร็วของฝรั่งเศสทำให้สหรัฐเริ่มตระหนักถึงความแข็งแกร่งของเยอรมัน และต่อมากการโจมตีเกาะอังกฤษก็เริ่มขึ้น ขณะนั้นเหลืออังกฤษอีกเพียงประเทศเดียวที่ยังยืนหยัดต่อสู้กับเยอรมันอยู่อย่างเหนียวแน่นในยุโรป เซอร์ชิลล์ (Winston Churchill) ได้ปรารภกับสภาผู้แทนราษฎรว่า

*“ The Battle of France is over. I expect that the Battle of Britain is about to begin. Upon this battle depends the survival of Christian Civilization..... If we fail, then the whole world, including the United States,.....will sink into the abyss of the Dark Age....”*¹⁸

ในปี 1940 รูสเวลท์ได้ให้รัฐสภาอนุมัติเงินเพื่อเสริมสร้างกองทัพและเตรียมการอีกหลายอย่าง เพื่อเตรียมตัวที่จะเข้าสงครามถ้าจำเป็น

และในปีเดียวกัน รูสเวลท์ผู้ซึ่งไม่เคร่งครัดในความเป็นกลางมากนัก และมีนโยบายที่จะสนับสนุนฝ่ายพันธมิตร ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมีผลทำให้คนอังกฤษตีใจมาก

ในวันที่ 11 มีนาคม 1941 สหรัฐได้ออกกรรัฐบัญญัติให้ยืมและให้เช่า (The Lend - Lease Act) ทั้งนี้เพื่อทวีความช่วยเหลืออังกฤษซึ่งกำลังประสบกับสภาวะการขาดแคลนทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง จากการออกกรรัฐบัญญัติดังกล่าวมีผลทำให้สหรัฐสิ้นการดำรงความเป็นกลางไปโดยปริยายในเดือนสิงหาคม 1941 ผู้นำสหรัฐและอังกฤษได้ประชุมกันโดยผลของการประชุมครั้งนี้ก่อให้เกิดกฎบัตรแอตแลนติกขึ้น¹⁹

¹⁸ Richard Hofstadter, William Miller and Daniel Aaron, The United States, (New Jersey : Englewood Cliffs, 1957), p. 742

¹⁹ กฎบัตรนี้ได้แจ้งให้ชาวโลกรู้ถึงความมุ่งหมายของการทำสงครามร่วมกัน และเตรียมการที่จะสถาปนาองค์การสหประชาชาติเพื่อสันติภาพของโลก

V. นโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสงครามโลกครั้งที่ 2

แม้ว่าสถานการณ์ในยุโรปจะรุนแรงจนเกิดเป็นสงครามใหญ่ แต่สหรัฐก็ยังไม่ได้เข้ายุ่งเกี่ยวโดยตรง แม้ว่าสหรัฐจะไม่ได้เป็นกลาง แต่สหรัฐก็ได้เผชิญหน้าโดยตรงกับฝ่ายอักษะในสงคราม บทบาทของสหรัฐส่วนมากจำกัดอยู่ที่การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจต่ออังกฤษกับฝ่ายที่ร่วมในการต่อต้านฝ่ายอักษะเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจพิจารณาได้ว่า แม้ว่ารูสเวลต์จะมองเห็นถึงความจำเป็นที่สหรัฐควรที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องในสงครามมากกว่านี้ แต่ประชามติส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะเห็นด้วยมากนัก ดังจะเห็นได้จากการสำรวจประชามติในปี 1935 หลังจากที่อิตาลีเข้ารุกรานเอธิโอเปีย เสียงส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการที่สหรัฐจะเข้าไปแทรกแซงในกิจการดังกล่าว²⁰ เมื่อฝรั่งเศสพ่ายแพ้ต่อเยอรมันอย่างรวดเร็ว รูสเวลต์เริ่มเห็นความจำเป็นยิ่งขึ้นที่สหรัฐจะต้องเข้าไปเกี่ยวพันในสงครามครั้งนี้ แต่จากประชามติทำให้เขายังไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม เขาได้กล่าวว่า

*“This nation will remain a neutral nation....but I cannot ask that every American remain neutral in thought as well ”*²¹

แม้ว่าเมื่อการพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสต่อเยอรมันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประชามติส่วนใหญ่ไปบ้าง แต่ข้อโต้แย้งก็ยังคงมีอยู่มาก ซึ่งรัฐบาลก็จำเป็นต้องคำนึงถึงประชามติเหล่านี้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าสหรัฐนั้น มติมหาชนหรือทัศนคติของกลุ่มชนส่วนใหญ่ได้มีส่วนหรือบทบาทในการกำหนดนโยบายต่างประเทศไม่น้อย²² แม้ในหมู่นักการเมืองก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันมาก ดังจะเห็นได้จากข้อขัดแย้งทางด้านนโยบายต่างประเทศระหว่าง รูสเวลต์และลินด์เบิร์ก (Charles A. Lindbergh)²³ ในกรณีของบทบาทของสหรัฐในการที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวในสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งรูสเวลต์ได้แสดงทัศนะของเขาอย่างเด่นชัดในการสนับสนุนให้สหรัฐเข้าร่วมในสงคราม ในคำปราศรัยเรื่อง Arsenal of Democracy ซึ่งเขากล่าวว่า

²⁰ Richard N. Current, T. Harry Williams and Frank Freidel, American History : A Survey, p. 686

²¹ Op.cit., p. 688

²² วิเชษฐ์ เทพเฉลิม, กระบวนการนโยบายต่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523) หน้า 16

²³ Charles A. Lindbergh เป็นคนแรกที่ขับเครื่องบินโดยไม่หยุดข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก จากนิวยอร์กถึงปารีส ในปี 1927

“ .....On September 27, 1940, by an agreement signed in Berlin, three powerful Nations, two in Europe and one in Asia, join themselves together in the threat that if the United States interfered with or blocked the expansion program of these three nations.....they would unite in ultimate action against the United States.....Some of our people like to believe that wars in Europe and in Asia are of no concern to us.....some of us like to believe that even if Great Britain falls, we are still safe, because of the expanses of the Atlantic and of Pacific. But the width of these oceans is not what it was in the days of clipper ships..... We must be the great arsenal of democracy..... As President.... I call for the national effort.... with absolute confidence that our common cause will succeed²⁴

แต่ลินด์เบอร์ก็มีความคิดเห็นที่จะให้สหรัฐหลีกเลี่ยงสงครามให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และไม่ควรจะเข้าสงครามโดยไม่จำเป็น ดังเช่นที่เขากล่าวไว้ครั้งหนึ่งเมื่อเดือนเมษายน 1941 ว่า

“ I know I will be severely criticized by the interventionists in America when I say we should not enter a war unless we have a reasonable chance of winning..... And I know the United States is not prepared to wage war in Europe successfully at this time..... There is a policy open to this nation that will lead to success that leaves us free to follow our own way of life..... It is based upon the belief that the security of a nation lies in the strength and character of its own people..... independent American destiny²⁵

ดังนั้นสหรัฐจึงยังคงเข้าเกี่ยวพันในสงครามในยุโรปในขอบเขตจำกัด ซึ่งต่างกับกับบทบาทของสหรัฐในเอเชียตะวันออก

ต่อกรณีของเอเชียตะวันออก สหรัฐดำเนินนโยบายที่ค่อนข้างจะแข็งกร้าวและมีพฤติกรรมในการแทรกแซงตลอดมา ญี่ปุ่นประสบปัญหาในการเจรจาทางการทูตที่จะให้สหรัฐรับรองความเป็นใหญ่ของตนในเอเชียตะวันออก นักการทูตญี่ปุ่นไม่สามารถทำให้สหรัฐตระหนักถึงข้อเท็จจริงตามสภาพภูมิศาสตร์ที่ว่า ทวีปเอเชียและเกาะใหญ่น้อยในเอเชียตะวันออกเจียงใต้อันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาตินั้น มีความสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่น

²⁴ Irving Bartlett และคณะ, A New History of the United States, p. 652

²⁵ Richard N. Current, T. Harry Williams, Frank Freidel, American History : A Survey, p. 689

ซึ่งได้ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอีกประเทศหนึ่งแล้ว ในทำนองเดียวกับที่สหรัฐต้องการให้ชาวโลกยอมรับรองความเป็นใหญ่ของตนในทวีปอเมริกา ตามประกาศในลัทธิมอนโร (Monroe Doctrine)²⁶

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐกับญี่ปุ่นเริ่มห่างเหินต่อกันมากขึ้น ตั้งแต่ญี่ปุ่นเริ่มคุกคามนครปักกิ่งในเดือนกรกฎาคมในปี 1937 และนครเซี่ยงไฮ้ในปีต่อมา ประธานาธิบดีรูสเวลต์มีท่าทีค่อนข้างแข็งกร้าวต่อการรุกรานและขยายอำนาจของญี่ปุ่นในเอเชีย ในเดือนกรกฎาคม ปี 1937 เมื่อญี่ปุ่นเริ่มรุกรานทางการทหารต่อดินแดนทางภาคเหนือของจีน รูสเวลต์ได้กล่าวโจมตีญี่ปุ่นอย่างรุนแรงใน Quarantine Speech เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 1937 ว่า

“ 90 เปอร์เซนต์ของประชากรของโลกต้องการสันติภาพ แต่ความมั่นคงปลอดภัยถูกคุกคามโดยอีก 10 เปอร์เซนต์ของประชากรที่เหลือ ชาตินี้รักสันติภาพควรที่จะร่วมกันต่อต้านผู้รุกราน ”²⁷

ฮัล (Cordell Hull) รัฐมนตรีต่างประเทศได้ชักชวนให้รูสเวลต์พิจารณาทบทวนนโยบาย Isolationism ซึ่งรูสเวลต์ดูเหมือนว่าจะเห็นด้วย เขาได้กล่าวที่ชิคาโกว่า

“ The peace loving nations must make a concerted effort in opposition to those violations of treaties and those ignoring of humane instincts which today are creating a state of international anarchy, international instability from which there is no escape through mere isolation or neutrality ”²⁸

เอกอัครราชทูตสหรัฐประจำกรุงโตเกียว กรูว์ (Joseph Grew) ได้แนะนำประธานาธิบดีรูสเวลต์ว่า รัฐบาลสหรัฐไม่ควรเข้ายุ่งเกี่ยวกับการขยายอำนาจของญี่ปุ่นในจีนและควรวางตัวเป็นกลางโดยไม่เข้าข้างจีนมากเกินไป เนื่องจากจะทำให้เกิดการเผชิญหน้าทางการทหารขึ้นได้ สหรัฐควรลดท่าทีแข็งกร้าวลงบ้าง

ญี่ปุ่นตีกรุงนานกิงแตกในเดือนธันวาคม 1937²⁹ นครฮั่นเค้าและกวางตุ้งแตกในปี 1938 ในที่สุดญี่ปุ่นก็สามารถจัดตั้งรัฐบาลหุ่นได้ในกรุงนานกิง โดยมีจางจิงไวสมาชิกสำคัญคนหนึ่งของ

²⁶ สมร นิตินันท์ประกาศ, **อ้างแล้ว**, หน้า 133

²⁷ Richard Hofstadter, William Miller and Daniel Aaron, *The United States*, P. 741

²⁸ Richard N. Current และคณะ, *American History : A Survey*, p. 687

²⁹ รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง ย้ายเมืองหลวงไปยังเมืองจุงกิง

พรรคก๊กมินตั๋งเป็นประมุข

ความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มสั่นคลอนมากขึ้น เมื่อญี่ปุ่นในขณะนั้นได้ประกาศระบบใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “ วงไพบูลย์ร่วมกันแห่งมหาเอเชียบูรพา ” (The Great East Asia Co-prosperity shere)³⁰

จอมพลเจียงไคเช็คได้ปฏิเสธที่จะร่วมกับ “ ระบบใหม่ ” ของญี่ปุ่นอย่างเด็ดขาดและสหรัฐก็ได้ประกาศคัดค้านนโยบายดังกล่าวของญี่ปุ่น ต่อมาญี่ปุ่นได้ประกาศไม่ยอมรับนโยบาย Open Door ของสหรัฐในจีนอีกต่อไป

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าในญี่ปุ่น รัฐบาลพลเรือนกับฝ่ายทหารมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง รัฐบาลไม่สามารถที่จะควบคุมทหารบางหน่วยได้ เช่น การเกิดการปะทะกับสหภาพโซเวียตตามพรมแดนแมนจูเรียและไซบีเรีย ซึ่งทหารปฏิบัติการโดยผลการโดยไม่ได้ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับองค์การรัฐบาลอย่างมาก สมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิได้ทรงมีกระแสรับสั่งต่อที่ประชุมพระราชวงศ์ เสนาบดี และเสนาธิการทหารว่า

“ ในอดีตการกระทำของกองทัพมักเป็นที่พึงรังเกียจกันนับแต่บัดนี้เป็นต้นไป พวกท่านจะเคลื่อนย้ายทหารแม้เพียงคนเดียวโดยไม่ได้รับคำสั่งจากข้าพเจ้าไม่ได้เลย ”³¹

พระราชดำรัสดังกล่าวมีผลในการระงับการรุกรานของญี่ปุ่นลงได้ระยะหนึ่ง

ในเดือนกรกฎาคม 1940 ญี่ปุ่นได้ใช้โอกาสจากการที่อังกฤษตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบจากการโจมตีของเยอรมัน บีบบังคับให้อังกฤษรับรองชัยชนะของญี่ปุ่นในดินแดนจีนที่ญี่ปุ่นยึดได้ สหรัฐตอบโต้ญี่ปุ่นโดยการบีบบังคับทางเศรษฐกิจ โดยแจ้งให้ญี่ปุ่นทราบว่าสหรัฐอาจยกเลิกสัญญาการค้าพาณิชย์ที่ได้ลงนามกันเมื่อปี 1911 ซึ่งต่อมาสหรัฐก็ได้ปฏิบัติตามที่ได้ประกาศไว้ แต่ญี่ปุ่นก็ยังคงให้ความสนใจต่อปฏิกริยาของสหรัฐเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ญี่ปุ่นเริ่มวางแผนที่จะยึดครองเขตอิทธิพลของฝรั่งเศส ดัทช์ อังกฤษ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และน่านน้ำแปซิฟิก

ปี 1940 ญี่ปุ่นบีบบังคับให้รัฐบาลฝรั่งเศสที่กรุงวีสซี่³² อนุญาตให้ตนตั้งฐานทัพในอินโดจีนตอนเหนือ สหรัฐตอบโต้การกระทำดังกล่าวโดยการงดจำหน่ายเหล็กและเหล็กกล้าให้แก่ญี่ปุ่น

³⁰ หมายถึง การสถาปนาระบบใหม่ อันมีญี่ปุ่นเป็นผู้นำ ระบบใหม่นี้พยายามให้เป็นหลักประกันความมั่นคงแก่เอเชียบูรพา โดยมีรากฐานมาจากความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และอื่น ๆ

³¹ สมร นิตัทธน์ประกาศ, **อ้างแล้ว**, หน้า 136

³² มีจอมพล Henri Pétain เป็นประมุขโดยอยู่ภายใต้อำนาจของฮิตเลอร์

ในเดือนกันยายน ปี 1940 ญี่ปุ่นได้ลงนามในสนธิสัญญาไตรภาคีกับเยอรมันและอิตาลี ซึ่งคู่สัญญาต่างยอมรับรองการสร้าง “ระบบใหม่” ของแต่ละฝ่าย นอกจากนี้เยอรมันยังสัญญาจะช่วยญี่ปุ่นจะต้องทำสงครามกับสหรัฐในน่านน้ำแปซิฟิก

นักประวัติศาสตร์บางคน เช่น เฮอร์เบิร์ต ไฟล์ ผู้เขียนหนังสือเรื่อง The Road to Pearl Harbor ให้ข้อคิดเห็นว่า มาตรการของสหรัฐดังกล่าวเท่ากับเป็นการบีบให้ญี่ปุ่นเปิดฉากสงครามในแปซิฟิกเร็วขึ้น

VI. ทำที่ของญี่ปุ่นต่อการกีดกันทางการค้าและเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา

ปี 1941 โยซุเกะ มุตสึโอกะ (Yosuke Mutsuoka) รัฐมนตรีต่างประเทศญี่ปุ่นได้เดินทางไปเยือนเยอรมัน ฮิตเลอร์ได้เร่งเร้าให้ญี่ปุ่นโจมตีสิงคโปร์โดยชี้ให้เห็นว่าสหรัฐยังไม่พร้อมที่จะเข้าสงครามด้วย ต่อมา ญี่ปุ่นได้บีบบังคับให้ฝรั่งเศสยอมให้ตนเข้าไปตั้งฐานทัพในอินโดจีนตอนใต้

วันที่ 23 กรกฎาคม 1941 สหรัฐได้ตอบโต้การกระทำของญี่ปุ่น โดยการอายัดทรัพย์สินของคนญี่ปุ่นภายในประเทศและงดขายน้ำมันเชื้อเพลิงต่อญี่ปุ่น ซึ่งมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศมีความตึงเครียดมากยิ่งขึ้น และสหรัฐได้เตือนญี่ปุ่นว่าหากญี่ปุ่นโจมตีอาณานิคมของอังกฤษและดัตช์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐจะประกาศสงครามด้วยทันที

นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเจ้าชายโคโนเอะ ได้ทรงเสนอที่จะให้มีการเจรจาประนีประนอมกับประธานาธิบดีรูสเวลต์ตัวต่อตัว แต่เจ้าหน้าที่ระดับสูงของสหรัฐส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลญี่ปุ่นไม่อยู่ในฐานะที่จะขัดต่อความต้องการของกองทัพได้ เจ้าชายโคโนเอะเองก็ได้ทรงบันทึกความขัดแย้งนี้ไว้ในหนังสือ “บันทึกความทรงจำ” ของพระองค์ว่า

“ความเป็นนอกเทศไม่ขึ้นต่อกันระหว่างกองบัญชาการทหารสูงสุดกับกระทรวงการต่างประเทศ เป็นความขมขื่นของคณะรัฐบาลจากคนยุคหนึ่งมาถึงคนอีกยุคหนึ่ง”³³

คอร์เดล ฮัล ก็ไม่ได้พยายามที่จะลดความตึงเครียดกับญี่ปุ่นลงแต่อย่างใด โดยได้ยื่นคำขาดต่อญี่ปุ่นให้ญี่ปุ่นถอนทหารออกจากจีนและอินโดจีนให้หมด และจะต้องยกเลิกสัญญาไตรภาคีที่ทำไว้กับเยอรมันและอิตาลีด้วย ซึ่งก็น่าจะเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าเป็นเงื่อนไขที่ญี่ปุ่นยอมรับไม่ได้

³³ สมร นิตินันท์ประกาศ, *อ้างแล้ว*, หน้า 142

VII. ความล้มเหลวของการเจรจาทางการทูตและการโจมตี Pearl Harbor

ขณะที่กองทัพเรือกำลังวางแผนการยึดครองฐานทัพของฝ่ายสัมพันธมิตรในน่านน้ำแปซิฟิก นายพลเรือยามาโมโตะได้เสนอแผนการโจมตีอ่าวเพิร์ลฐานทัพเรือของสหรัฐ โดยโจมตีฟิลิปปินส์ มาลาญ และหมู่เกาะอินโดนีเซีย ตลอดจนพม่าและเกาะต่าง ๆ ในแปซิฟิกตอนใต้พร้อม ๆ กัน อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้คัดค้านในที่ประชุมว่าแผนการนี้เสี่ยงเกินไป³⁴ การอภิปรายได้ยืดเยื้อจนถึงกลางเดือนตุลาคม ในที่สุดที่ประชุมก็ตกลงยอมรับเอาแผนการโจมตีอ่าวเพิร์ลของนายพลเรือยามาโมโตะ แม้ว่าจะมีการเตรียมการทางทหาร แต่ญี่ปุ่นก็ยังคงดำเนินการทางการทูตโดยตรงกับสหรัฐอยู่ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเห็นควรที่จะอ่อนข้อให้กับข้อเรียกร้องของสหรัฐสักพักหนึ่งเพื่อลดความตึงเครียด แต่นายพลโตโจไม่เห็นด้วยและได้บีบบังคับให้เจ้าชายโคโนเอะลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนตุลาคม 1941 และนายพลโตโจผู้ซึ่งนิยมนโยบายแข็งกร้าวได้เข้าดำรงตำแหน่งแทน ซึ่งหมายความว่าสงครามกำลังจะใกล้เข้ามา เป็นที่เชื่อได้ว่าสหรัฐเองก็ทราบดีถึงแนวโน้มของสถานการณ์ ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อนายพลโตโจเข้ารับตำแหน่ง ผู้บังคับบัญชากองทัพเรือของสหรัฐได้เตือนผู้บัญชาการกองทัพเรือภาคเอเชียและแปซิฟิกให้เตรียมที่จะเผชิญสงคราม แต่สหรัฐก็ไม่ยอมผ่อนปรนต่อข้อเรียกร้องของตนแต่อย่างใด

³⁴ สมร นิตินันท์ประกาศ, อ้างแล้ว, หน้า 143

ในวันที่ 3 พฤศจิกายน 1941 ญี่ปุ่นได้มีการตกลงกันอย่างเด็ดขาดว่า ถ้าหากการเจรจากับสหรัฐไม่ได้ผลญี่ปุ่นจะทำสงคราม³⁵ ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 1941 รัฐบาลได้แจ้งให้เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำกรุงวอชิงตันทราบว่าการเจรจาใกล้จะสิ้นสุดลงแล้ว และให้เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเจรจาต่อรองกับฮัล เป็นสองแผนคือ แผนเอและแผนบี³⁶ ญี่ปุ่นเห็นว่าญี่ปุ่นอาจประนีประนอมกับสหรัฐได้ในกรณีอื่น ๆ ยกเว้นปัญหาที่เกี่ยวกับจีนและถ้าหากข้อเสนอไม่เป็นผลให้ใช้ชุดบีเจรจาต่อรองต่อไป

สหรัฐทราบดีว่าการเจรจาดังกล่าวครั้งนี้ถ้าไม่สำเร็จ สงครามจะเป็นสิ่งที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในระยะนี้สหรัฐดักฟังได้ลับของญี่ปุ่นได้เสมอ ๆ โดยในวันที่ 22 พฤศจิกายน ได้มีคำสั่งจากโตเกียวถึงสถานทูตญี่ปุ่นในวอชิงตัน โดยให้ขยายเส้นตายของการเจรจาออกไปอีกจนถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน และได้เน้นว่าถ้าการเจรจาไม่ประสบผลสำเร็จ “ Things are automatically going to happen ”³⁷ ข้อความดังกล่าวนี้ทางการสหรัฐก็ทราบเป็นอย่างดี แต่เมื่อเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นเสนอแผนการ เอ ต่อสหรัฐ สหรัฐก็ไม่ยอมรับแผนดังกล่าว

นายพลโตโจได้ส่งนายซาบูโระ คुरुสุ มาช่วยนายโนมุระในการเจรจา และต่อมาญี่ปุ่นได้เสนอแผนบีซึ่งสหรัฐก็ไม่ยอมรับอีก สหรัฐเตรียมที่จะยื่นข้อเสนอต่อญี่ปุ่นเพื่อประวิงเวลาการเจรจาเพื่อให้เกิดสันติภาพชั่วคราวในน่านน้ำแปซิฟิก โดยสหรัฐเชื่อว่าตนจะสามารถเสริมสร้างกำลังทางอากาศโดยการเพิ่มเครื่องบินทิ้งระเบิดแบบ บี 17 ที่ฐานทัพอิลินอยส์ซึ่งสหรัฐคาดว่าจะสามารถ

³⁵ Richard Hofstadter และคณะ The United States, p. 747

³⁶ แผนเอ

1. ญี่ปุ่นจะถอนทหารออกจากจีนและอินโดจีน หากได้มีการลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกับเจียงไคเช็ค แต่กองทัพญี่ปุ่นจะยังคงยึดครองดินแดนจีนอยู่ต่อไปในบางแห่งจนกว่าจะถึงเวลาอันสมควร คือ ประมาณ 25 ปี
2. รัฐบาลญี่ปุ่นจะต้องเป็นผู้ตีความว่า พันธะที่ตนมีต่อสัญญาไคโรกาซีนจะต้องเป็นไปตามความเห็นชอบของตน
3. จะต้องไม่มีการกีดกันทางการพาณิชย์ซึ่งกันและกัน

แผนบี

1. ญี่ปุ่นจะถอนทหารออกจากอินโดจีนทันทีที่ได้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกับจอมพลเจียงไคเช็คเรียบร้อยแล้ว หรือภายหลังจากที่ได้ตกลงกันในเรื่องสันติภาพในแปซิฟิกอย่างยุติธรรม เพื่อตอบแทนข้อเสนอนี้สหรัฐอเมริกาก็จะต้องยินยอมตกลงว่าจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเจรจาระหว่างญี่ปุ่นกับจีน และให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นในการยึดครองหมู่เกาะอินเดียนตะวันออก
2. สหรัฐอเมริกาจะต้องดำเนินการความสัมพันธ์ทางการพาณิชย์กับญี่ปุ่นต่อไป และจัดหาน้ำมันให้ญี่ปุ่นด้วย

³⁷ David A. Shannon, Twentieth Century America, (Chicago : Rand McNally and Company, 1964), p. 460

สกัดกั้นการขยายตัวลงมาทางใต้ของญี่ปุ่นได้ แต่ฮัลไม่เห็นด้วยกับแผนการการยื่นข้อเสนอดังกล่าว เขากลับเปลี่ยนแปลงแผนโดยยื่นคำขาดต่อญี่ปุ่นในวันที่ 26 พฤศจิกายน ให้ญี่ปุ่นถอนทหารออกจากจีนและอินโดจีนทั้งหมด

พอล ชโรเตอร์ ผู้เขียนบทความเรื่อง American Policy Unintentionally Provocative วิเคราะห์นโยบายอันแข็งกร้าวของสหรัฐว่าเป็นการผลักดันให้ญี่ปุ่นจำเป็นต้องทำสงครามกับสหรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากญี่ปุ่นไม่อาจถอนกำลังทหารจำนวนมหาศาลกลับญี่ปุ่นได้ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาภายในประเทศทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ³⁸

จากสภาพการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สหรัฐพร้อมอย่างเต็มที่ที่จะเข้าสงครามกับญี่ปุ่น ทั้ง ๆ ที่ผลประโยชน์ของสหรัฐในตะวันออกไกลก็มีน้อยมากเมื่อเทียบกับในยุโรป และประชาชนสหรัฐเองก็ไม่ได้ให้ความสนใจต่อภูมิภาคนี้เท่าใดนัก

เป็นการยากที่จะกล่าวว่าสหรัฐประเมินสถานการณ์โดยคาดว่าญี่ปุ่นจะไม่ทำสงครามกับชาติที่ยิ่งใหญ่เช่นสหรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นเติบโตมากขึ้นตามลำดับทั้งทางเศรษฐกิจและทางทหาร สามารถชนะสงครามกับชาติใหญ่ ๆ เช่น จีนและรัสเซียได้ตลอดจนเข้าร่วมเป็นฝ่ายชนะในสงครามโลกครั้งที่ 1 ความกล้าหาญของญี่ปุ่นนั้นเป็นที่ทราบกันดีโดยทั่วไป จอห์น เฮย์ รัฐมนตรีต่างประเทศสมัยธีโอดอร์ รูสเวลท์ ก็ได้เคยกล่าวถึงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของญี่ปุ่นก่อนที่จะเกิดสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับสหภาพโซเวียตว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่า คนตัวเล็ก ๆ เหล่านี้แหละที่จะสู้รบ ถ้าพวกเขาถูกคุกคามจนเกินไป ”

ซึ่งก็เป็นที่น่าทึ่งที่ทราบว่าคนญี่ปุ่นในสมัยนั้นกับคนญี่ปุ่นเมื่อปี 1941 ก็คงจะไม่แตกต่างกันมากนัก ที่จะเพิ่มขึ้นก็คงจะเป็นความมั่นใจในตนเอง ในฐานะที่เป็นชาติที่ไม่เคยแพ้สงครามขนาดใหญ่เลยตลอดประวัติศาสตร์อันยาวนานตั้งแต่มีการก่อตั้งขึ้นเป็นอาณาจักรญี่ปุ่นเป็นต้นมา ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่มีการพิจารณากันมากกว่า ทำไมสหรัฐจึงสร้างความตึงเครียดอย่างไม่ยอมผ่อนปรนในเอเชีย ทั้ง ๆ ที่สงครามในยุโรปกำลังรุนแรง และแน่นอนว่าย่อมจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสหรัฐอย่างมหาศาล ซึ่งไม่อาจจะเปรียบได้เลยกับผลประโยชน์เพียงเล็กน้อยของสหรัฐในภูมิภาคตะวันออกไกล

เป็นที่เชื่อกันว่า รูสเวลท์ก็มีความประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะเข้าสงครามในยุโรป ทั้งนี้

³⁸ สมร นิติทัศน์ประกาศ, *อ้างแล้ว*, หน้า 146

เพราะทราบดีถึงภัยจากการคุกคามของเยอรมันที่มีต่อสหรัฐ ตลอดจนการสูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐในยุโรปถ้าเยอรมันชนะสงคราม อีกทั้งรัฐเวลท์เชื่อว่าอังกฤษจะไม่มีทางต้านทานเยอรมันได้นานนักโดยปราศจากการเข้าช่วยเหลืออย่างเต็มที่ของสหรัฐ แต่การเข้าสงครามดังกล่าวไม่ใช่สิ่งที่ง่ายนัก ความเห็นทางการเมืองในสหรัฐส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการเข้าเกี่ยวข้องกับโดยตรงในสงครามในยุโรป ดังจะเห็นได้จากการสำรวจประชามติในเดือนพฤษภาคม 1941 โดยมีเพียง 20 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่ต้องการให้มีการประกาศสงครามกับเยอรมัน³⁹ ส่วนใหญ่ต้องการให้ฝ่ายอักษะแพ้โดยปราศจากการเข้าสงครามของสหรัฐ

ต่ออุปสรรคเช่นนี้ การเร่งให้เกิดการโจมตีของญี่ปุ่นต่อกองกำลังสหรัฐในแปซิฟิกก็น่าจะเป็นทางออกที่ดีต่อปัญหาเหล่านี้ของรัฐบาลสหรัฐ โดยสหรัฐทราบว่าเยอรมันจะประกาศสงครามต่อสหรัฐถ้าสหรัฐเข้าสงครามกับญี่ปุ่น ซึ่งจะทำให้สหรัฐสามารถเข้าสงครามในยุโรปได้โดยปราศจากเสียงคัดค้าน

วันที่ 29 พฤศจิกายน 1941 โทเกียวแจ้งให้สถานทูตญี่ปุ่นที่วอชิงตันทราบว่าชั่วโมงสุดท้ายของการเจรจาคือวันที่ 8 ธันวาคม 1941 (เท่ากับ 7 ธันวาคม ที่อ่าวเพิร์ล) ซึ่งทางการสหรัฐก็น่าจะทราบว่าหมายถึงการเริ่มต้นของสงคราม ในการประชุมรัฐมนตรีสงครามในเดือนพฤศจิกายน 1941 จากบันทึกของสทิมสันได้ชี้ให้เห็นว่า สหรัฐทราบดีถึงสถานการณ์เพียงใด บันทึกกล่าวถึงการปรึกษากันในประเด็นที่ว่า

*“ The question of how we should maneuver them into the position of firing the first shot without allowing too much danger to ourselves ”*⁴⁰

ซึ่งข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าสหรัฐต้องการบีบบังคับให้ญี่ปุ่นโจมตีก่อนเพื่อเข้าสงคราม เบียร์ด (Charles A. Beard) ผู้เขียน President Roosevelt and the coming of the war, 1941 เชื่อว่ารัฐบาลสหรัฐกดดันต่อญี่ปุ่นทางเศรษฐกิจและทางทหารทำให้ญี่ปุ่นไม่มีทางเลือกนอกจากเข้าสงคราม เขาเชื่อว่าจากการดักฟังไค้ดต่าง ๆ รัฐบาลสหรัฐก็น่าจะทราบว่าญี่ปุ่นจะทำการโจมตีอย่างแน่นอน และการโจมตีโดยไม่มีการเตือนก็เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของการทำสงครามของญี่ปุ่น

³⁹ Richard N. Current, T. Harry Williams and Frank Freidel, American History : A Survey, p. 689

⁴⁰ David A. Shannon, Twentieth Century American, p. 461

แต่นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่ารัสเซียจะยอมให้ Pearl Harbor ตกเป็นเป้าหมายในการโจมตีเพื่อส่งเสริมนโยบายการเข้าสงครามของเขา เพราะเป็นการเสี่ยงมากเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากเพิร์ลเป็นฐานทัพที่สำคัญมากในภูมิภาคแปซิฟิก หลายคนเชื่อว่าสหรัฐคิดว่าญี่ปุ่นจะเข้าโจมตีฟิลิปปินส์หรือเกาะกวมมากกว่า ซึ่งสหรัฐจะได้รับความเสียหายแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่บางคนเชื่อว่ารัฐบาลของสหรัฐคาดการณ์แต่เพียงว่าญี่ปุ่นจะโจมตีดินแดนในปกครองของอังกฤษหรือดัชชี เช่น อาร์. เอ็น. เคอร์เรนต์ (R.N. Current) ผู้เขียน Secretary Stimson : A Study in Statecraft ได้แสดงความคิดเห็นโดยได้ชี้ว่าข้อความที่ว่า “ We were likely to be attacked ” นั้น คำว่า “ We ” หมายถึง “ our side ” ซึ่งรวมถึงอังกฤษและเนเธอร์แลนด์ เขาอธิบายว่า “ The real question, as Stimson saw it, was how to make the Japanese appear to be firing on the United States in the sense threatening vital American interests ”⁴¹ ซึ่งสทิมสันเชื่อว่าการโจมตีเพียงเท่านั้นก็เพียงพอแล้วที่จะชักนำให้รัฐสภาประกาศสงครามต่อญี่ปุ่น ไม่ว่าข้อโต้แย้งจะเป็นอย่างไรก็ตาม จากสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเมื่อเช้าวันที่ 7 ธันวาคม 1941 การโจมตีแผนการซึ่งนับได้ว่าเป็นแผนการที่ดีที่สุดแผนหนึ่งของประวัติศาสตร์การสงคราม⁴² ก็ได้เริ่มขึ้นที่เพิร์ลฮาร์เบอร์ กองทัพญี่ปุ่นได้โจมตีฐานทัพสหรัฐอย่างรุนแรง ฐานทัพ กองทหาร เครื่องบิน เรือรบของสหรัฐเสียหายเป็นอันมาก และญี่ปุ่นก็ได้ประกาศสงครามต่อสหรัฐในเวลาต่อไป

“ We, by the grace of heaven, Emperor of Japan, seated on the Throne of a line unbroken for ages eternal, enjoin upon ye, Our loyal and brave subjects.

We hereby declare war on the United States of America and the British Empire. The men and officers of our Army and Navy shall do their utmost in prosecuting the war, Our public servant of various departments shall perform faithfully and diligently in their appointed tasks, and all other subjects of ours shall pursue their respective duties, the entire nation with a united will shall mobilize their total strength so that nothing will miscarry in the attainment of our war aims ”

Imperial Rescript : 8th day of the 12th month of the 16th year of Showa⁴³

⁴¹ Richard N. Current, T. Harry Williams and Frank Freidel, American History : A Survey, p. 693

⁴² David A. Shannon, Twentieth Century American, p. 462

⁴³ Peter Young, World War 1939 - 1945 : A Short History, (London : Arthur, Barker Limited, 1966), p. 167

ซึ่งในวันที่ 8 ธันวาคม 1941 สหรัฐได้ประกาศสงครามต่อญี่ปุ่นโดยได้รับเสียงสนับสนุนอย่างท่วมท้นจากรัฐสภา⁴⁴ ซึ่งมีผลทำให้สหรัฐเข้าสู่มหาสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างเต็มรูปแบบ ดังคำปราศรัยของประธานาธิบดีรูสเวลต์ต่อประชาชนชาวอเมริกันทางวิทยุกระจายเสียงในคำวันที่ 9 ธันวาคม 1961

“จุดมุ่งหมายที่แท้จริงเราฝ่าฝืนอยู่ตลอดเวลาที่อยู่นอเหนือและไกลเกินกว่าความน่าเกลียดน่ากลัวของการรบในยุทธภุมิ ถึงคราวที่เราต้องจับอาวุธขึ้นรบ ซึ่งในบัดนี้เรามีความจำเป็นต้องกระทำ ดังนั้นเราก็ตัดใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะใช้กำลังรบของเราทางทางพุ่งไปสู่จุดหมาย นั่นคือความดีและเพื่อสันติของโลกและเพื่อปราบปรามผู้ชั่วร้าย เราชาวอเมริกันไม่ใช่ผู้ทำลาย แต่เราเป็นผู้สร้าง..... เราจะชนะสงครามครั้งนี้และเราจะต้องได้รับสันติที่จะตามมาภายหลังสงคราม ในช่วงโมงแห่งความยุ่งยาก เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้..... เราจะได้รู้สึกได้ว่าชาวโลกส่วนมากได้เห็นใจและยืนอยู่ข้างเคียงกับเรา..... มนุษยชาติทั้งโลกกำลังภาวนาและเอาใจช่วยเหลือเรา เพราะในการประกอบกรณียกิจของเขาครั้งนี้เป็นกรณียกิจของเขาเท่า ๆ กับของเราเช่นกัน ความหวังเพื่อเสรีภาพของเราก็คือความหวังของเขา”⁴⁵

⁴⁴ โดยมีเสียงคัดค้านเพียงเสียงเดียว จาก Jeannette Rankin สภามุสตรียสมาชิกริพับลิกัน จาก Montana

⁴⁵ บุญมา เกิดสว่าง, **มหาสงครามโลกครั้งที่ 2**, แปลจาก The Pocket History of the second World War ของ Henry Steele Commager (พระนคร : โอเดียนสโตร์, 2505), หน้า 504

บรรณานุกรม

- คณาธิป ชันธพิน. **ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกาในคริสต์ศตวรรษที่ 20**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.
- บุญมา เกิดสว่าง. **มหาสงครามโลกครั้งที่ 2**. แปลจาก The Pocket History of the Second World War ของ Henry Steele. พระนคร : โอเดียน สโตร์, 2505.
- มาตρυา อิงคนารถ. **สมุบรณั ฐรรมครองอาตมึ และคณะ. อารยฐรรมตวันออก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- วิเชษฐ เทพเฉลิม. **กระบวนกรณนโยบายต่าประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.
- สุจิตรา วุฒิสัยร และคณะ. **ประวัติศาสตร์โลก**. แปลจาก ประวัติศาสตร์โลก ของ วิลเลียม เอช แมคนีลล์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.
- สมร นิตัถนั้ประกาศ. **ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1865 - 1945**. เล่ม 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- อมรฯ พงศฯพิชญั, ประสิทธี สวสดีญูตติ และคณะ. **ดอกเบญจมาศกั้บตบขามูไร**. แปลจากดอกเบญจมาศกั้บตบขามูไร ของ ฐฐ พุ่ลตัน เบนเดคคั้. กรุงเทพมหานคร : อมรินทรรการพิมพ์, 2525.
- Allan Nevins and Henry Steele Commager. **The Pocket History of the United States**. New York : Pocket Books, Inc., 1951.
- David A. Shannon. **Twentieth Century America**. Chicago : Rand McNally and Company, 1964.

- Gerald Leinwand. *The Pageant of World History*. U.S.A. : Allyn and Bacon Inc., 1974.
- Irving Bartlett, Edwin Fenton และคณะ. *A New History of the United States*. New York : Holt, Rinehare and Winston, Inc., 1969.
- John B. Rae, Thomas H. D. Mahoney. *The United States in World History*. New York : McGraw Hill Book Company, 1964.
- Kenneth E. Hendrickson, Jr. *Essays and Commentaries in American History*. Volume II. U.S.A. : University Press of America, Inc., 1982.
- Peter Young. *World War 1939 - 45 : A Short History*. London : Arthur Barker Limited, 1966.
- Richard D. Challener. *From Isolation to Containment*. London : Edward Arnold, 1970.
- Richard Hofstadter, William Miller and Daniel Aaron. *The United States*. New Jersey : Englewood Cliffs, 1957.
- Richard N. Current, T. Harry Williams และคณะ. *The Essentials of American History*. New York : Alfred A. Knopf, 1972.
- Richard N. Current, T. Harry Williams and Frank Freidel. *American History : A Survey*. New York : Alfred A. Knopf, 1979.
- Selig Adler. *The Isolationist Impulse : Its Twentieth Century Reaction*. New York : Collier Books, 1961.
- Thomas A. Barley. *A Diplomatic History of the American People*. New York : Meredith corporation, 1969.